

**ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ
ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ЗАЩИТА НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД**

СТАНОВИЩЕ

**от Доц. д-р Васил Христов Пандов, на научно жури по процедура
за защита на дисертационен труд за придобиване на
образователна и научна степен „доктор“ на Кристиан Пламенов
Райчев, назначено със Заповед № РД-21-982 от 12.05.2023 г. на
Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“**

за публична защита на дисертационен труд в процедура за придобиване на образователна и научна степен „**Доктор**“.

Област на висше образование: Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.6 Право (Международно частно право)

Автор на дисертационния труд: докторант Кристиан Пламенов Райчев, докторант на редовна форма на обучение към катедра „Гражданскоправни науки“ при Юридическия факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Тема на дисертационния труд : „Пророгация на международна компетентност“.

Научен ръководител: Доц. д-р Димитър Милчев Деков

Автор на становището: Доц. д-р Васил Христов Пандов,
Софийски университет „Св.Климент Охридски“, гр.София, бул. „Цар Освободител“ № 15, каб. 294, тел. 9308 483.

Със заповед на ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ от 12.05.2023 год. съм определен за външен член на научно жури във връзка със защитата на дисертационен труд на Кристиан Пламенов Райчев, докторант на редовна форма на обучение в професионално направление „3.6 Право (Международно частно право)“ за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, като на първото заседание на научното жури съм определен да представя становище относно труда на докторанта.

Докторант Кристиан Пламенов Райчев е роден на 08.10.1993г. В периода 2012 – 2017г. се обучава и придобива степен магистър по Право в Юридически факултет на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“. От м.юни 2020г. до момента последователно води семинарни занятия по международно частно право в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ като хоноруван, впоследствие като редовен асистент. Налице е траен интерес към академичното преподаване и научно развитие в областта на международното частно право.

В съответствие с чл.6, ал.3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ) и чл.27, ал.1 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, дисертационният труд трябва да съдържа научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд трябва да показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания. Според чл.27, ал.2 от ПП на ЗРАСРБ дисертационният труд се представя във вид и обем, определени от първичното научно звено. В него се включват заглавна страница, съдържание, увод, изложение, заключение – резюме на получените резултати с декларация за оригиналност и библиография.

Спазени са изискванията относно хода на процедурата.

ОБЩИ БЕЛЕЖКИ ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

1. Предмет на становището е представеният от докторант Кристиан Пламенов Райчев дисертационен труд на тема „Пророгация на международна компетентност“, състоещ се от около 200 страници по същество на разработката, като отделно са обособени съдържание и цитирана литература и библиография, списък на цитирана съдебна практика и ползвани нормативни източници. Научният апарат се състои от общо 51 заглавия на български и на чужд език. Бележките под линия са общо 247. С дисертацията не са представени за самостоятелен анализ други научни публикации, публикувани в български юридически издания и в сборни научни трудове. Представен е и автореферат даващ точна представа за научното изследване и приносните моменти в него.

АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТА И НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ТЕЗА.

2. Актуалността на темата е продиктувана от изключително динамичното развитие на науките от международния дял на българското право през последните десетилетия. Генезисът на това развитие е в интензивния международен обмен, водещ до постоянно нарастване на броя на частноправните отношения с международен елемент. Регулативната функция на международното частно право не може да остане пасивна на така обогатяващия се негов предмет. Ключов момент в уредбата на процесуалните правоотношения с международен елемент е международната компетентност, която предопределя развитието на производството по международното гражданско дело, приложимото материално право и последващата ефективност на постановения краен акт. В българската наука на МЧП няма самостоятелно изследване на пророгацията на компетентност, което доказва актуалността на представения за защита труд. Нейната цел, начин на регулиране и приложение предпоставят възможността за разгръщане на изследователски потенциал и достигане на ценни от гледна точка на практиката резултати. В това отношение докторант Кристиан Райчев е успял да улови важните насоки на своето научно дирене в областта като изясняване на приликите и различията между компетентност, основана на арбитражно споразумение и на споразумение за избор на съд, еволюция на уредбата на процесуалния

договор в различните източници на правото на ЕС и международни договори, проследяване на уредбата в отделните източници и анализ на част от практиката на Съда на ЕС. Сравнителноправното наличие на този процесуална уредба в националните източници на МЧП уредба несъмнено доказва успешното изпълнение на нейните функции по предоставяне на достъп до съд, сигурност за правните субекти и предвидимост. Нейното съществуване способства развитието на облигационните и търговски отношения с международен елемент, тъй като отразява в максимална степен волята на страните по спорното материално отношение. От друга страна, извън типичното ѝ поле за изява – облигационните и търговски правоотношения, пророгацията поетапно е навлязла и в уредбата на неимуществени и имуществени семейни и наследствени отношения с международен елемент. Това се проявява в постигнатия консенсус в рамките на Хагската конференция по международно частно право за приемане на т.нар. международен договор, който да регулира пророгацията на компетентност.

За съжаление в уводната и в заключителната част няма формулирана изрично научноизследователска теза. Такава читателят следва да извлече от изложението на труда и заключението. Авторът подчертава, извън присъщите на пророгацията черти като правна сигурност, предвидимост и процесуална икономия, обстоятелството, че тя има ефективност единствено при наднационална или международна МЧП уредба, която да гарантира свободното движение на постановените съдебни актове.

СТРУКТУРА И ОПИСАНИЕ НА ТРУДА.

3. Структурата на изложението включва увод, четири глави, подразделени на точки и подточки и заключение. При съставянето на труда е следван БДС ISO 7144:2011 за оформяне на дисертации.

В **Увода** дисертантът аргументирано и конкретно обосновава необходимостта от изследване на проблемите относно правилата на международната компетентност за избор на съд в международния граждански процес. Авторът формулира научноизследователски цели

на изследването на споразуменията за избор на съд, които имат предимно практическа и приложна насоченост.

Първата глава е посветена на по – общия анализ на същността на споразуменията за избор на съд. В известната степен е ненужно общото посочване на видовете източници и проследяване на общите въпроси относно тяхното съотношение, което е типично за всички по предмет процесуални или материални правоотношения. Интересен и полезен е сравнителният анализ на арбитражните споразумения и споразуменията за избор на съд. Авторът е извел конкретни пунктове на съпоставка на двата вида процесуални института на МЧП от гледна точка на форма, последици и действителност.

Следващите три глави са конструирани по признак произход на източниците на уредба на пророгацията на международна компетентност. Втората глава е изложение на предмета и уредбата в международни договори, като авторът е избрал два многостранни международни договора – Хагската конвенция от 2005г. относно споразуменията за избор на съд и Конвенцията от Лугано от 2007г. Налице е представяне на предмета, обхвата на споразуменията, изискванията към формалната и уредба на материалната действителност, начини на упражняване на правото на избор на съд. Налице са и други многостранни международни договори като Хагската конвенция от 1996г., които уреждат избор на съд, но поради допълващия им характер не са попаднали в структурата на изложението. В третата глава, която е най – съществена и голяма по съдържание, се проследява уредбата на пророгационните споразумения в източниците на правото на ЕС. Ключово внимание е отделено на основния източник на уредба на процесуалните отношения и на пророгацията – Регламентът Брюксел Ia. В рамките на изложението са включени и другите регламенти, съдържащи уредба на процесуалните правоотношения в областта на родителската отговорност, наследяване, издръжка, имуществени отношения между съпрузи. В четвъртата глава в по – малък обхват е включен анализ на пророгацията на компетентност според нормите на Кодекс на международното частно право.

НАУЧНИ И НАУЧНОПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ НА ТРУДА.

4. Приносите на рецензирания труд са с преобладаващо практико – приложен характер, като са основани на добра теоретична подготовка на автора. Без да се повтарят посочените по – горе характеристики, следва да се очертаят следните по – важни приноси:

На първо място искам да обърна внимание на това, че трудът е първото и засега единствено цялостно, всеобхватно и специализирано изследване, което е насочено **единствено** към международната компетентност, основана на волята на страните. В този смисъл, сама по себе си, дисертацията е принос в българската наука на международното частно право. Практико – приложното значение на работата се доказва от ежедневния оборот, в който неизменно се поставя въпросът за учредяване на този вид международна компетентност на българските органи, особено в рамките на пространството на свобода, сигурност и правосъдие на Европейския съюз.

Второ, авторът е направил сравнителен анализ на предпоставките, предмета и последиците на прогацията на международна компетентност през призмата на съпоставката с арбитражните споразумения. По този начин се извеждат специфични за института на компетентността, възникваща по волята страните.

Трето, налице е аналитично представяне на уредбата на пророгацията на международна компетентност в Хагската конвенция от 2005г. относно споразуменията за избор на съд. Публикациите в българската правна литература на тема този съществен многостранен международен договор са оскъдни. Същевременно, той съставлява основа за развитието на търговските отношения с трети държави, каквато се явява и Обединено кралство Великобритания.

Четвърто, авторът представя различията в изискванията към начина на сключването и формата на споразуменията за избор на съд според различните по произход източници.

Пето, авторът не се колебае да полемизира при защитата на изложените от него мотиви с актуалното състояние на позитивноправната уредба, което е изходна точка за формулираните от него предложения *de lege ferenda*.

5. Към дисертационния труд имам формулирани критични бележки, които имат конструктивен характер към преценка на труда и евентуална бъдеща негова преработка с определена цел, както следва:

- в изложението не са обхванати в достатъчна степен юриспруденцията на Съд на ЕС, като са налични и други решения, които са важни относно уредбата на пророгацията на съд. Представените съдебни решения не са цитирани според възприетия метод на рефериране към актовете на СЕС. Съществен недостатък е пълното отсъствие на юриспруденцията на българския съд.

- не може да бъде възприета позицията на стр.26 от труда, че изборът на съд не учредява международна компетентност, а представлява избор на конкретния съд. Споразумението за избор на съд учредява именно връзката между съда на определена държава и спора. Това е присъщо на самата концепция за международна компетентност.

- на места изложението има предимно характер на констатация на съществуващата уредба, като приносния характер от теоретична страна е подценен.

- няма анализ на формата за сключване на споразумението за избор на съд според приетото в международния обичай. Налице е практика на СЕС по тълкуване на Регламент Брюксел Ia, която разглежда как се доказва международния обичай и на кого е тежестта за това.

- не може да бъде споделено определението, че Конвенцията от Лугано е „независим“ източник на уредба на пророгацията. Тя се прилага в съотношение с източниците на правото на ЕС и при съобразяване на

съответните териториални връзки на спора. По – подходящ израз е „самостоятелен източник“.

- при представяне на действието на споразумението за избор на съд спрямо трети лица, най – често фактически състав, възникващ при цесия, отсъстват важни изводи, които следват от практиката на българския съд и от съда на ЕС. Тази тема се нуждае от доразвитие предвид важното ѝ значение, както от практическа, така и от теоретична гледна точка.

- не е представена възможността да се приложат възраженията за висящ процес при наличие на пророгационно споразумение в полза на съд на трета държава според уредбата в Регламент Брюксел Ia.

- при представяне на пророгацията с участие на слаба страна не е разгледана практика на СЕС, която въвежда обвързващ ефект и при избор на съд на трета държава Решение на СЕС по дело C-154/11 *Mahamdia*.

ОЦЕНКА.

6. Цялостният прочит на дисертационния труд води до извода, че докторантът притежава теоретични познания в областта на международното частно право и способност за самостоятелни научни изследвания, а постигнатите в дисертационния труд резултати представляват принос в българската правна наука, поради което следва да му се даде изцяло обща **положителна** оценка.

В заключение, следва да се подчертае, че дисертационният труд отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за неговото приложение, поради което, като **давам цялостна положителна оценка на труда, предлагам научното жури да даде на Кристиан Пламенов Райчев образователната и научна степен „доктор“**.

Гр.София, 08.06.2023г.

Доц. д-р Васил Христов Пандов